

ISMÉT ERDÉLY...

Barangolás és honismereti túra Erdélyben – 2018. július 15–20.

Mint minden évben, idén is útra kelt a „nagy csapat”, azaz a *dr. Issekutz Sarolta* vezette EÖGYKE (Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület) tagjai, valamint szimpatizánsai és a Magyar Nemzeti Galéria köré tömörülő baráti társaság, hogy Gyuri bácsi (*dr. Szarka György*) honismereti vezető irányításával Erdély eddig még fel nem fedezett, vagy már ismert, de megunhatatlan kincseivel találkozunk.

A már megszokott indulási helyről, a Múszaki Egyetem előtti parkolóból indultunk pontban reggel 6 órakor. Az M4-es úton haladva az ártándi határátkelés előtt megittuk az utolsó magyarországi kávéját Berettyóújfalun, azután továbbindultunk Nagyvárad felé.

Nagyvárad hangulatát, a Kőröspartot, a belváros felújított épületeit, a magyar költők szobrainak is helyet adó nagy parkot ez alkalommal a buszból láthattuk-érzékeltük. Hosszú út állt még előttünk célpontunk Gernyeszeg eléréséig.

A XIV. században Mezőtelegden koragótikus stílusban épített és a XV. században reformátussá vált templom

megtekintésével kezdtük a kulturális programot. Öröm, hogy ma is láthatók az eredeti faliképek a három szent magyar király (*Szt. István, Imre és László*) ábrázolásával, vagy a végítélet megjelenítésével. Az alapító-építető, a Csanád nemzetségbeli *Telegdi István* országbíró vörösmárvány síremléke monumentális, mégis az ott nyugvónak személyes emléket állító látvány.

A következő megálló: Csucsá – Boncza kastély, illetőleg a kastélyhoz tartozó kisebb melléképület, amelyben *Ady* és *Csinszka* lakott a házasságukat elenző *Boncza-papa* „jóvoltából” és amelynek két helyiségét két évvel ezelőtt emlékszobává alakították a Petőfi Irodalmi Múzeum hathatós segítségével. Mindig jól esik nézegetni a néhány megmaradt szép bútordarabot, a fényképeket, a csipkeszerű díszítésű cserépkályhát, az itt írt verset, visszaidézte *Ady Csinszkával* megélt utolsó életszakaszának egy töredékét.

Ezt követően már Marosvásárhelyen átutazva estefelé érkezünk állandó táborhelyünkre Gernyeszegre. Kellemes szállás,

Jobbágytelke, Faluház

szeretetteljes fogadtatás, jó és bőséges ételek, ezzel már biztosítva is volt az elkövetkezendő napok jó hangulata.

A második napon reggeli után Szovátra indultunk a Tündérbert Alapítvány gyermekkorúsának meglátogatására. Gyönyörű helyen, a város fölötti dombtetőn épült meg az Alapítvány közösségi háza, ahol a két iskolanővér: Vera nővér és Gabi nővér vezetésével tanulnak énekelni és hangszeres zenélni a gyerekek. Meghallgattuk rögtönzött hangversenyüket, gyönyörködtünk a csengő tiszta hangokban és örültünk, hogy ez a sok tehetség a nővérek jóvoltából nem vesz el, sőt már az utód-tanárok kinevelése is folyamatban van. A zenei élvezetek után a Medve tó-beli fürdés sem maradhatott el. Szemerkélt az eső, de sok vállalkozó kedvű fürdőző akadt, a megrögzött szárazföldiek pedig sétálgattak. Szárazon és vízen is gyönyörködtető volt az erdővel övezett látványa.

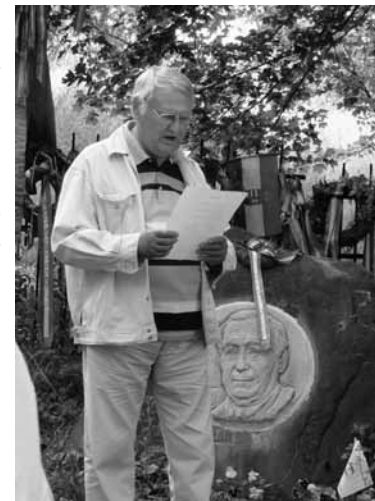
Ennyi szépség után a gyomorra is gondolni kell, ezt a feladatot Váralján a frissen sült pizstrángok elfogyasztásával teljesítettük, majd – ha mi nem is mozogtunk le a bőséges ebédet, de legalább – megnéztünk Jobbágytelkén

egy fergeteges néptáncbemutatót, ahol a falubeli ifjúság kicsiktől a nagyokig igazi örömtáncot járt nagyon szép helyi népviseletben. Szíveslátásban is részünk volt és megismerkedhettünk a faluban lakó „Gábor” cigánnyal: Lajossal, aki kovácmester és özvegyemberként neveli gyermekeit. A sok élményt nyújtó program után a Nyárad menti szépséges harmonikus tájban gyönyörködve utaztunk szállásunk felé.

A harmadik nap a kirándulás/túrázós nap volt, mégpedig Wass Albert és legszebb legismertebb regénye, a Funtinelli boszorkány nyomában: a néhány vállalkozó kedvű és jó fizikai állapotban, a nehéz, meredek terepen túsára kész társunk felmászott az Isten székéhez, mi többiek szintén lelkesen a szép tájban gyönyörködve kirándulgattunk a Szalárd völgyében, ahol az egyik napsütötte tisztáson található a Bánffy forrás, egy természetes hőforrás, aminek kimélyített medrében fürödni lehetett. Semmihez sem hasonlítható élmény volt megmártózni az erdő övezte tisztáson a 26 fokos tiszta vízben. Nem lehet pontosan leírni azt az érzést sem, ahogy jártuk és láttuk azt a vidéket, amit Wass Albert olyan érzékletesen írt le

A szováta Marianum-ház

Módos Péter Wass Albert sírjánál Marosvécsen

regényében, hogy olvasás közben is a Bisztra patak völgyében és az azt körülvevő hegyekben érezheti magát az ember.

A buszban utazva hallgattuk meg Gyuri bácsi összefoglaló előadását *Wass Albert* személyéről, jelentőségéről és szerepéről az irodalomban, illetőleg a XX. század első felének történelmében.

Más életfeladatot kellett teljesíteni közel ugyanabban az időszakban báró *Kemény János*-nak, de szintén jelentős szerepet játszott Erdély irodalmi és közéletében. Ez a két meghatározó személyiség a *Kemény János* által életre hívott írói alkotóközösség, az erdélyi Helikon rendezvényein rendszeresen találkozott is. A Helikon tagjai voltak még többek között *Dsida Jenő*, *Kós Károly*, *Tamási Áron* és nem utolsósorban *gróf Bánffy Miklós*. Mindannyiuknak külön-külön is regénybe illő élete volt, a történelem és a saját sorsuk is olyan fordulatokat idézett elő, olyan találkozások, emberi kapcsolatok, szerelmek részesei voltak, amelyek taglalása több más, külön tanulmány tárgya lehet.

A helikoni közösség találkozóinak színhelyét, a marosvécsi *Kemény kastélyt* a *Kemény család* tagja, *Kemény János* unokája, *Kemény Nagy Géza* mutatta be. Az erdélyi reneszánsz építészet jellegzetes jegyeit idéző, várszerűen épített épület kívülről viszonylag jó állapotban van, belül azonban erősen nyomot hagyott az a több évtized, ami alatt kórházotthonként működött. Ritka szép zárt reneszánsz

belső udvarból léptünk be az épületbe, ahol néhol méteres vastag falak, véletlenül megmaradt szép mintázattal fakazettás mennyezetű, vagy faburkolattal borított kisebb nagyobb termek fogadtak. Mint ahogy szinte mindegyik kastélyt, a marosvécsit is teljesen kirabolták, egyikét régi cserépkályhán kívül semmi berendezés nem maradt, így az utódokra vár a feladat, hogy megtalálják, miképpen lehet legalább jelzés értékkel visszaállítani az eredeti állapotot, továbbgondolni a kastély jövőjét. Nagyon összetett, nehéz, sok bátorságot, energiát igénylő feladat ez.

A kastély parkja részleges pusztulása mellett is őrzi régi szépségét, hangulatát. Ebben a parkban zajlottak a helikoni írói találkozók nyaranta a két világháború között. E találkozók emlékéül tervezte *Kós Károly* a Helikon kőasztalt. A parkban található báró *Kemény János* és családja síremléke és ugyancsak a *Wass Albert*

Gernyeszeg, Bethlen István szobra

Almakerék – gótikus szász erődtemplom

hamvainak egy részét őrző, kősziklából készült síremlék is.

A marosvécsi kastély meglátogatásával kezdődött az utunk „kastélyvonala”: annak vizsgálata, mit tehet és mit képes tenni a kastélyokat visszaperelő arisztokrácia, mi a felelősségük, mi a lehetőségük? Ezt a kérdéskört gondolhattuk tovább a következő, negyedik napon a keresdi Bethlen kastély meglátogatásával. A Bethlen család visszaszerezte a XV. században reneszánsz stílusban – először erődszerűen – épült kastély tulajdonjogát, azonban a teljesen kiürített, lecsupaszított épület helyrehozatala meghaladja

Marosvécs, a kastély belső udvara

a tulajdonosok lehetőségeit, ezért a család ügyeit a betegyából intéző *Bethlen Anikó grófnő Bőjte Csaba* testvérnek, illetőleg a Dévai Szent Ferenc Alapítványnak adta át a kastély hosszú távra szóló használati jogát. *Bőjte Csaba* megfogalmazta és meghatározta a kastély jövőbeni szerepét: az ún. Béke házát a fiatalok képzésközpontját kívánja ott kialakítani. Megkezdődtek a felújítási munkák, a szisztematikus felújítás kezdő lépése a különálló gótikus kápolna helyrehozatala volt, ahol meghallgathattuk az alapítvány munkatársának beszámolóját az eddig történekről

Gernyeszeg, a kastély enteriőre

és a jövőbeli tervekről. Végigjártuk szinte az egész kastélyt és bár a teljesen lecsupaszított falak fogadtak bennünket, mégis látszott, hogy ez a rendbehozatal első fázisa. A régi szépségeket idézték többek között a faragott kő-ajtókeretek, a kőből kifaragott boltívek. A kastély virágokkal beültetett udvara is az odafigyelő gazdát, az átgondolt rekonstrukciót jelzi.

Ugyanezen a napon, még a kastély meglátogatása előtt az első programpont Almakeréken a XIV. században az *Apafi család* által építtetett gótikus szász erődtemplom volt. Az először romanika stílusában épült zömök, mégis arányos templom a katolikus felekezethez tartozott, majd később gótikus stílusú evangélikus templom

Marosvásárhely – Megyeháza (Cifrapalota)

Marossárpatak, Szoborpark

lett. Itt található a legépebb teljes állapotban fennmaradt falfestmény együttes. A képek központi témája *Szűz Mária*, de látható az akasztott *Júdás* ábrázolása, illetőleg a magyar szent királyok is helyet kaptak. Különlegesen szép látvány a sok élénk szín, a csipkeszerűen faragott boltívek.

A szász vidéken való utazás kihagyhatatlan célpontja Segesvár. Ismert volt már legtöbbünk számára, de a várhegyen épült, a német építészet jegyeit viselő, a kulturális világörökség részét alkotó középkori óváros bejárása most is hangulatos szép élményt jelentett.

Szálláshelyünk felé tartva megálltunk még Marossárpatakon, ahol a templom mellett kialakított parkban különleges látványban volt részünk: erdélyi fejedelmek cementből készült mellszobrai között sétálghattunk.

Ezt a napot vidám, élő zenés estével zártuk Gernyeszegen, ahol – mint minden este – a finom és bőséges vacsora mellett lazíthattunk, beszélgethettünk a napi élményeket levezetve.

Másnap reggel a gernyeszegi református templom műemléki épülete melletti templomkertben felállított gróf Bethlen István szobornál koszorúzással tiszteltük a nagy politikus emléke előtt, majd a miniszterelnök szülőhelyéhez, a Teleki

kastélyhoz látogattunk. A kőkapun belépve az első látvány a szépen gondozott park és a kitisztított, eredeti állapotába visszaállított kis tó, a közepén lévő még kisebb szigettel, az oda vezető kis híddal, mindez nagyon kellemes benyomást nyújtott. Az épület bejáratánál a kastély jelenlegi ura, *gróf Teleki Kálmán* fogadta a csoportot. A barokk stílusú kastély, melynek építése *Teleki László* és *Teleki József* nevéhez fűződik, a Budapest környéki *Grassalkovich* stílusban készült, de ezen a stíluson belül legjobban a péceli kastélyra emlékeztet, mivel a végleges forma kialakításakor építető Teleki gróf felesége Pécelről származott. Teleki Kálmán, aki felvállalta a kastély felügyeletét és rendbetételét, körülvezetett bennünket először

Jobbágytelke, Falumúzeum belső udvarán (kerámia)

a kastély mögött elterülő, az előkerthez hasonlóan szépen rendben tartott parkon, ahol a néhány épségben megmaradt klasszikus szobor is visszakerült eredeti helyére. A gróf úr ugyanazzal a büszkeséggel mutatta be a park egyik legszebb ginkgo biloba fáját, mint a megőrzött kőcímerket (*Teleki* és *Toroczka* családi címer), szobrokat. Az épület méltán lehetett a Marosmente egyik ékköve, eredeti fényét már a mai állapota is érzékelteti: az ablakok, a gyönyörű tömör faajtók, a lépcsőfeljárónál kialakított enteriőr a szalon garnitúrával, a nagyebedlő három gyönyörű muranoi csillárjával, tükrökkel, a stílszerűen berendezett két szoba, mindmind a régi eleganciát idézi. Nagyon sok feladat vár még a tulajdonosokra, de a megismert állapot is érzékelteti, hogy jó kezekben van a műemlék. Teleki Kálmán és felesége Brüsszelben élnek, de tavasztól őszig ennek a feladatnak szentelik magukat, példát nyújtva a – felelősségteljes haza –, Erdély- és családszeretetre.

Következő állomásunk a szomszédos Sáromberkén található Teleki kastély, aminek jelenlegi állapota a gernyeszegi ellentéte, ugyanis ezt a kastélyt nem igényelte vissza az arra jogosult Teleki ág. Pedig a maga idejében talán ismertebb is volt, hiszen a közismert utazó-felfedező-vadász Teleki Sámuel (Samu) tulajdonában állt. U alakú földszintes épületében ma iskola működik, ennek megfelelő az állapota is. Valószínűleg az állami keretektől még a legszükségesebb állagmegóvársra sem telik. Kár érte.

A faluszéli dombon található Teleki kriptája meglepő látvány, jobban emlékeztet egy sátor tetős, ámbitusos falusi kúriához, mint nyughelyhez. Az építető a könyvtáralapító Teleki Sámuel gróf volt, aki felesége és fia: Domokos hirtelen halála miatt határozta el

Teleki kastély, Gernyeszeg

a családi kriptá létrehozását. Itt nyugszik még Teleki Sámuel dédunokája, az Afrika-kutató *Teleki Samu gróf* és számos más tagja a széki Teleki családnak.

Kastélyprogramunkat befejezve Marosvásárhelyre utaztunk, ahol a Kultúrpalota megtekintése volt a legfőbb esemény. A gazdagon díszített szecessziós épület minden szeglete, a lépcsőház, a színházterem, a festett üveg ablakok, külön-külön látványosság. Nagyon emlékeztet a szabadkai városházára, ugyanazon koncepció szerint alakították az épületet, a díszítést. Két leglátványosabb terem-együttese a Tükörterem és az emeleti Képtár. Maga az épület szép egységet képez az L alakban mellette álló Megyeházával, a Cifrapalotával.

A sok látnivalót, élményt szabadprogrammal, sétálgatással, sörözéssel, fagyizással

vezettük le, hogy azután visszautazzunk szállodánkba, ahol várt bennünket a búcsúvacsora a jókedvű zenés-táncos búcsúesttel.

Utolsó napunk a hazautazás jegyében telt. Gernyeszegtől elbúcsúzva Marosvásárhelyen, majd Kolozsváron átutazva Kőrösfőn álltunk meg, ahol, mint mindig meglátogattuk a Kalotaszegen, de Erdélyben is legszebb festett fakazettás mennyezetű református templomot, ami minden egyes alkalommal új, apró szépségeket, meglepetéseket tartogat, ezért nem is hagyjuk ki soha a szívbéli látnivalók közül. A kirakóvásár gyors áttekintése is állandó fejezet az életünkben, hiszen az otthonvalókat is szeretjük meglepni valami kedves aprósággal.

Végző állomásunk: Hegyköszentimre meglátogatása részben missziós feladat, mivel a viszonylag félreeső,

Bihar megyei partiumi falut fontos bekapcsolni a honismereti túsér vértöringésébe, de tiszteletadás is a *Lezsák Sándor* kezdeményezésére a Lakitelki Népfőiskola adományozásából falállított Szent Imre szobor és ezzel maga *Szent Imre herceg* előtt. A monda szerint az ifjú herceget vadászat közben ezen a helyen sebzett halálra a vadkan 1031-ben. A helyi református templom energikus, tehetség szónok lelkésze: *Kuharszky Zoltán* nemcsak a templomot, a gyülekezetet népszerűsíti tájékoztatójával, hanem

a feleségével együtt véghe vitt, borkóstolóval egybekötött szeretetvendégséggel bizonyítja, hogy a vendéglátásban is jól megállja a helyét.

Jóllakva, felvidámodva, testben és lélekben megerősödve szálltunk vissza a buszba, hogy most már véglegesen haza-

Gernyeszeg, Grand Lion Panzió – búcsúest. Balról: dr. Issekutz Sarolta, Dr. Hámory Beáta és Dr. Dajbukát Adrienne

felé vegyük az irányt. Gyuri bácsi szívhez, lélekhez szóló összegzését hallgatva megbizonyosodtunk arról, hogy ez az út is egyaránt szolgálta a testi felüdülést, a lélek töltekezését. Remélhetőleg mi is vittünk olyan erősítést, amire Erdélyben van szükség, de szokás szerint mi kaptuk látnivalókban, tudásban és érzelmekben is azt a többletet, ami miatt függővé váltunk és ami miatt minden évben újra és újra visszavágyunk, visszamegyünk.

Így lesz ez reméljük jövőre is!

Lejegyezte: dr. Hámory Beáta

Magyarország leánya – Magyar támogatással építettek újjá iraki keresztény települést

Közel kétfélmillió eurós magyar adományból újítottak fel Irakban egy Iszlám Állam által lerombolt keresztény települést. A helybeliek köszönetük jeléül átkeresztelték városukat: úgy nevezik, Tell-Aszkuf – Magyarország leánya – számolt be az MTI a Magyar Idők napilapra hivatkozva augusztus 27-én.

A lapnak adott interjúban *Azbej Tristan*, a Miniszterelnökség üldözött keresztények megsegítéséért felelős helyettes államtitkára elmondta: az elmúlt másfél évben összesen 4,5 milliárd forintot fordítottak az üldözött keresztények megsegítésére annak érdekében, hogy ne kényszerüljenek migrációra. A programok közül kiemelkedőnek nevezte Tell-Aszkuf teljes újjáépítését.

A Ninivei-fennsíkon található települést 2014-ben rohanta le és foglalta el az Iszlám Állam, majd elűldözte az ott élő 1300 keresztény családot. A harcok következtében 900 épület sérült meg. A települést közel kétfélmillió eurós magyar adományból teljesen felújították, és ezer család már vissza is tért lakóhelyére.

A helyettes államtitkár rámutatott: a kereszténység napjainkban a világ legüldözöttebb vallása, a keresztényeknek több mint nyolcvan országban hátrányos megkülönböztetésben van részük, ami széles skálán nyilvánul meg, a vallási jogok megtagadásától egészen a népirtásig. Úgy vélte, Európa jelenlegi állapotát jól mutatja a keresztényüldözésre adott válasza, egészen pontosan annak

a hiánya. Nyugat-Európában ugyanis e tragikus jelenség tudatos letagadásával viszonyulnak a keresztényüldözés problémájához – hangsúlyozta.

A lap kérdésére *Azbej Tristan* elmondta: azok a politikai és egyházi szereplők, akik Európában nem közönyösek az üldözött keresztények sorsa iránt, elismerik a Magyarország által indított programot, amelyben a kormány az átláthatatlan nemzetközi szervezetek vagy más köztes szereplők helyett közvetlenül a fenyegetett közösségekhez juttatja el a támogatást.

Forrás: MTI, 2018. aug. 23.

Fotó: Király András/Hajdúdorogi Főegyházmege